

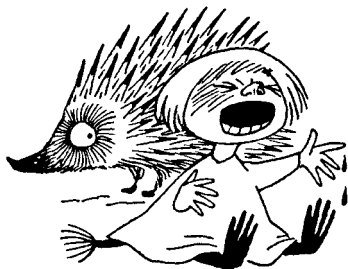
Tove Jansson

VAARALLINEN JUHANNUS

WSOY

Tove Jansson

*Vaarallinen
juhannus*

Suomentanut Laila Järvinen

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Ruotsinkielinen alkuteos *Farlig Midsommar* ilmestyi 1954.
Ensimmäinen suomenkielinen painos ilmestyi 1957.
Suomennoksen tarkistanut Päivi Kivelä 2010.

Tekijän kuvittama

Taitto Päivi Lahtinen

Copyright © Tove Jansson 1954

ISBN 978-951-0-40571-0

Kustantaja WSOY
Yhteistyössä Bonnier Books Finland

Painettu EU:ssa

Sisällys

ENSIMMÄINEN LUKU 8

Tulta syöksevä vuori on harmillinen

TOINEN LUKU 22

Miten saa aamiaisen sukeltamalla

KOLMAS LUKU 31

Miten tutustutaan kummitustaloon

NELJÄS LUKU 44

Turhamaisuudesta ja yön vaaroista

VIIDES LUKU 57

Kuinka käy kun viheltää teatterissa

KUUDES LUKU 64

Kuinka Puistonvartijalle kostetaan

SEITSEMÄS LUKU 75

Juhannusyön huolista ja vaaroista

KAHDEKSAS LUKU 83

Kuinka näytelmä kirjoitetaan

YHDEKSÄS LUKU 92

Erään onnettoman isän huolista

KYMMENES LUKU 97

Miten ensi-iltaan valmistaudutaan

YHDESTOISTA LUKU 105

Miten vartijaa vedetään nenästä

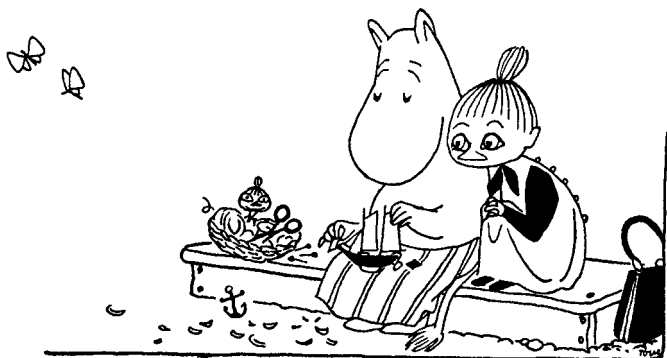
KAHDESTOISTA LUKU 112

Mitä ensi-illassa voi tapahtua

KOLMASTOISTA LUKU 123

Rangaistuksesta ja palkinnosta

Vivicalle

Ensimmäinen luku

Tulta syöksevä vuori on harmillinen

Muumipeikon äiti istui portailla auringonpisteessä ja laittoi kaarnalaivaan köysistöä.

Jos oikein muistan, on kaljaasissa kaksi suurta purjetta takana ja monta pientä kolmikulmaista edessä keulapuun luona, hän ajatteli.

Peräsin oli vaikein ja lastiruuma hauskin. Muumimamma oli tehnyt kaarnasta hyvin pienen luukun; hän pani sen paikalleen, ja se sopi reikänsä kuin valettu. Sen ohuet laidat upposivat ihan tiiviisti kanteen.

– Siltä varalta että tulee myrsky, hän sanoi itsekseen ja huokaisi onnellisena.

Mymmelin tytär istui katselemassa hänen vieressään, leuka polvia vasten. Hän näki Muumimamman kiinnittävän harusköydet nuppineuloilla, joissa kaikissa oli eriväriset

lasinupit. Ja mastoihin pantiin punaiset viirit.

– Kuka sen saa? Mymmelin tytär kysyi hartaana.

– Muumipeikko, vastasi Muumimamma etsien sopivaa ankkuriköyttä ompelukoristaan.

– Ei saa töniä! huusi hyvin hento ääni ompelukorista.

– Rakas lapsi, sanoi Muumipeikon äiti, – nyt sinun pikuskiskosi on taas minun ompelukorissani. Neulat voivat pistellä häntä.

– Myy, sanoi Mymmelin tytär uhkaavasti ja yritti kaivaa sisarensa esiin lankavyyhdestä. – Tule ulos heti paikalla!

Mutta pikku Myy ryömi vain syvemmälle ompelukoriin ja katosi kokonaan vyyhteen.

– Hankalaa, että hänestä sattui tulemaan noin pieni, valitti Mymmelin tytär. – Minä en koskaan tiedä missä hän on. Etkö voisi tehdä hänellekin kaarnalaivaa? Jos hän purjehdisi ympäri vesitynnyrissä, niin tietäisin ainakin mistä hänet löydän.

Muumipeikon äiti nauroi ja otti käsilaukustaan kaarnanpalan.

– Luuletko että tämä kantaisi pikku Myyn? hän kysyi.

– Varmasti, sanoi Mymmelin tytär. – Mutta sinun pitää tehdä kaarnasta pieni pelastusvyökin.

– Saanko leikata kerän rikki? pikku Myy huusi ompelukorista.

– Ole hyvä, sanoi Muumimamma. Hän katseli ihailen kaljaasiaan ja mietti, oliko siitä unohtunut jotakin. Kun hän piteli sitä kädessään, leijaili äkkiä suuri musta nokihiutale keskelle kantta.

– Hyi sentään, sanoi Muumipeikon äiti ja puhalsi sen pois. Pian lensi toinen nokihiutale ja laskeutui hänen kuonolleen. Koko ilma oli niitä täynnä.

Muumimamma nousi ja huokaisi.

– Kyllä tuo tulta syöksevä vuori on harmillinen, hän sanoi.

– Tulta syöksevä vuoriko? pikku Myy kysyi kiinnostuneena ja kurkisti ompelukorista.

– Niin, täällä on lähellä vuori, joka on alkanut syöstä tulta, selitti Muumimamma. – Ja nokea. Se on pysynyt rauhallisena siitä lähtien kun minä menin naimisiin, mutta nyt, juuri kun olen saanut kaikki pyykit kuivumaan, se alkaa taas tupsahdella. Kaikki tulee mustaksi...

– Kaikki palaa poroksi! huusi pikku Myy iloisesti. – Ja kaikkien talot ja puutarhat ja leikkikalut ja pikkusiskot ja heidän leikkikalunsa palavat!

– Tyhmyyksiä, sanoi Muumimamma ystävällisesti ja huiskautti noen pois kuonoltaan.

Sitten hän lähti etsimään Muumipeikkaa.

Rinteen alapuolella, heti oikealle Muumipapan riippumatto-puusta oli iso kuoppa, joka oli täynnä kirkkaan ruskeaa vettä. Mymmelin tytär väitti aina, että se oli keskeltä aivan pohjaton. Ehkä hän oli oikeassa. Sen ympärillä kasvoi kiiltäviä, leveitä lehtiä, joilla korennot ja vesihämähäkit saattoivat levätä, ja sen pinnan alla vilisteli pitkäkoipisia pikkuotuksia tärkeän näköisinä. Vähän syvemmillä loistivat sammakon silmät kultaisina, ja toisinaan saattoi nähdä nopeita välähdyksiä sen salaperäisistä sukulaisista, jotka asuivat syvimmällä liejussa.

Muumipeikko loikoi tavallisella paikallaan (tai oikeastaan yhdellä niistä) kellanvihreään sammalikkoon käpertyneenä, häntä varovasti kyljen alle työnnettynä.

Hän katseli vakavana ja tyytyväisenä veteen kuunnellen samalla siipien kahinaa ja mehiläisten unettavaa surinaa.

Se on minulle, hän ajatteli. Sen täytyy olla minulle. Äiti tekee aina kesän ensimmäisen kaarnalaivan sille, josta hän pitää eniten. Sitten hän sekoittaa hiukan asiaa, jotteivät toiset tulisi pahoilleen. Jos tuo vesihämähäkki liukuu itään päin, ei laivassa ole jollaa. Jos se menee länteen päin, siinä on niin pieni jolla, ettei sitä uskalla edes ottaa käpäläänsä.

Vesihämähäkki laahusti hitaasti itään päin, ja Muumipeikolle nousi kyyneleet silmiin.

Samassa kuului ruohon kahinaa ja Muumimamma kurkisti tuppaiden välistä.

– Hei, hän sanoi. – Minulla on sinulle jotakin.

Hän laski kaljaasin varovasti veteen. Se keinui kauniisti

kuvajaisensa päällä ja alkoi risteillä luontevasti kuin ei olisi koskaan muuta tehnytään.

Muumipeikko huomasi heti, että äiti oli unohtanut jollan.

Hän hieroi ystävällisesti kuonoaan äidin kuonoa vasten (se on aivan kuin hieroisi kasvojaan valkoiseen samettiin) ja sanoi: – Se on hienoin minkä koskaan olet tehnyt.

He istuivat vierekkäin sammalella ja katselivat miten kaljaasi purjehti yli lätäkön ja laski erään lehden viereen.

He kuulivat Mymmelin tyttären huutavan pikkusiskoaan talon luona. – Myy! Myy! hän huusi. – Senkin kamala tenava! Myyy! Tule kotiin, että saan tukistaa sinua!

– Nyt hän on jälleen piiloutunut jonnekin, sanoi Muumipeikko. – Muistatko kun löysimme hänet sinun käsilaukustasi?

Muumimamma nyökkäsi. Hän istui kuono vedenpinnassa ja tirkisteli pohjaan.

– Siellä kimmeltää jokin, hän sanoi.

– Se on sinun kultainen rannerenkaasi, ehdotti Muumipeikko. – Ja Niiskuneidin

nilkkarengas. Eikö se ole hyvä aate?

– Hurjan hyvä, sanoi hänen äitinsä. – Tästä lähtien säilytetään aina korut ruskeassa lähdevedessä. Siellä ne ovat paljon kauniimmat.

Mutta Mymmelin tytär seiso i muumitalon portailla ja huusi niin että hänen äänensä sortui. Pikku Myy istui nau ramassa jossakin lukemattomista piilopaikoistaan, ja hänen sisarensa tiesi sen.

Hänen pitäisi houkutella minua hunajalla, Myy ajatteli. Ja antaa minulle selkään sitten kun tulen.

– Kuulepas, sanoi Muumipeikon isä keinutuolistaan.
– Jos sinä huudat tuolla tavalla, hän ei tule koskaan.

– Minä huudan vain omantuntoni takia, Mymmelin tytär selitti tärkeänä. – Äiti sanoi lähtiessään, että nyt minä jätän pikkusiskon sinun hoitoosi, ja jollet sinä osaa kasvattaa häntä niin ei sitten kukaan, sillä minä olen antanut periksi alusta alkaen.

– No, siinä tapauksessa käsitän, sanoi Muumipappa.
– Huuda sinä vain jos se rauhoittaa sinua. Hän otti kakku-palan aamiaispöydästä, katsoi varovasti ympärilleen ja kastoi sen sitten kermakannuun.

Kuistin pöytä oli katettu viidelle, kuudes lautanen oli pöydän alla, sillä Mymmelin tytär väitti, että hän tunsi olonsa itsenäisemmäksi siellä.

Myyn lautanen oli tietenkin hyvin pieni ja se oli kukkamaljakon varjossa keskellä pöytää.

Muumipeikon äiti tuli nyt täyttä neliä pitkin puutarhakäytävää.

– Älä hätäile, rakkaani, Muumipappa sanoi. – Me söimme ruokakomerossa.

Muumimamma tulla puhisi kuistille ja katsoi aamiaispöytää. Pöytäliina oli aivan nokinen.

– Hohojaa, hän sanoi. – Kyllä on kuumaa. Ja nokista. Tulta syöksevät vuoret ovat sitten harmillisia.

– Jos se olisi hieman lähempänä, niin voisi edes tehdä kirjepainon oikeasta laavasta, Muumipappa sanoi haikeasti.

Oli todella kuuma.

Muumipeikko loikoili yhä suuren lätäkön vieressä ja katseli taivaalle, joka oli niin vaalea että näytti hopeiselta levyltä. Hän kuuli vesilintujen huutelevan toisilleen merellä.

Ilmassa on ukkosta, ajatteli Muumipeikko unisena ja nousi sammalista. Ja niin kuin aina silloin kun sää muuttui tai hämärsi tai valo oli kummallista, hän alkoi ikävöidä Nuuskamuikkusta.

Nuuskamuikkunen oli hänen paras ystävänsä. Tietenkin hän piti kovasti myös Niiskuneidistä, mutta eihän se tietenkään ollut aivan samaa, koska tämä oli tyttö.

Nuuskamuikkunen oli rauhallinen ja tiesi valtavan paljon asioita, mutta ei puhunut niistä turhaan. Vain joskus harvoin hän kertoi matkoistaan, ja silloin kuulija tunsu itsensä ylpeäksi kuin olisi päässyt jäseneksi johonkin salaseuraan. Muumipeikko meni aina toisten mukana talviunille heti ensilumen tultua. Mutta Nuuskamuikkunen lähti vaeltamaan kohti etelää ja palasi Muumilaaksoon vasta seuraavana keväänä.

Tänä keväänä hän ei ollut tullut takaisin.

Muumipeikko oli alkanut odottaa häntä heti herättyään talviunilta, vaikka ei sanonutkaan mitään toisille. Kun muuttolinnut lensivät yli laakson ja lumi oli sulanut pohjoisrinteiltäkin, hän alkoi olla kärsimätön. Näin kauan ei Nuuskamuikkunen ollut koskaan viipynyt. Tuli kesä ja hänen joen varrella oleva leiripaikkansa kasvoi umpeen ja tuli vihreäksi aivan kuin kukaan ei olisi koskaan asunutkaan siellä.

Muumipeikko odotti vieläkin, mutta ei enää yhtä innokkaasti, vaan pahoillaan ja vähän kyllästyneenä.

Niiskuneiti oli kerran päivällispöydässä puhunut asiasta.

– Kylläpä Nuuskamuikkunen on tänä vuonna myöhässä, hän sanoi.

– Kuka sen tietää vaikka hän ei tulisi ollenkaan, sanoi Mymmelin tytär.

– Mörkö on varmaan syönyt hänet! huusi pikku Myy. – Tai hän on tipahtanut johonkin reikään ja mennyt littanaksi!

– Ole vaiti, sanoi Muumipeikon äiti kiireesti. – Kyllä Nuuskamuikkunen aina selviää.

Mutta ehkä sittenkin, Muumipeikko ajatteli kulkiesaan hitaasti pitkin joen ranta. Mörköjä ja poliiseja on olemassa. Ja kuiluja joihin voi tipahtaa. Voi paleltua kuoliaaksi ja lentää ilmaan ja pudota järveen ja saada luun kurkkuunsa ja vaikka mitä. Suuri maailma on vaarallinen. Siellä ei kukaan tunne toista eikä tiedä mistä hän pitää ja mitä pelkää. Ja siellä Nuuskamuikkunen nyt kulkee vanha vihreä hattu päässään... Ja siellä on puistonvartija, joka on hänen suuri vihollisensa. Vaarallinen, vaarallinen vihollinen...

Muumipeikko pysähtyi sillalle ja tuijotti synkkänä veteen. Silloin kosketti tassu kevyesti hänen olkaansa. Muumipeikko hätkähti ja pyörähti ympäri.

– Ai, sinäkö se vain olitkin, hän sanoi.

– Minulla on tylsää, valitti Niiskuneiti ja katsoi häneen pyytävästi otsatukkansa alta.

Hänellä oli orvokkiseppele korviensa ympärillä, ja hän oli ollut pitkästynyt koko aamupäivän.

Muumipeikko äännähti ystävällisesti ja hieman hajamielisesti.

– Eikö ruveta leikkimään? kysyi Niiskuneiti. – Leikitäänkö

sellaista, että minä olisin mukamas ihanan kaunis ja sinä ryöstäisit minut?

– En oikein tiedä olenko sillä päällä, sanoi Muumipeikko.

Niiskuneiti seisoi korvat lurpallaan, ja Muumipeikko painoi kiireesti kuononsa hänen kuonoaan vasten ja sanoi: – Eihän meidän tarvitse leikkiä, että sinä olisit ihanan kaunis, kun sinä olet kaunis oikeastikin. Ehkä minä ryöstän sinut huomenna.

Kesäkuinen päivä meni menojaan ja tuli hämärä.

Mutta vieläkin oli yhtä kuuma.

Kuiva, polttava ilma oli täynnä lentelevää nokea, ja koko muumiperhe uupui ja muuttui hiljaiseksi ja seuraa karttavaksi. Lopulta Muumimamma keksi, että he voisivat nukkua puutarhassa. Hän sijasi kaikille vuoteet sinne tänne hauskoihin paikkoihin, ja ettei tuntuisi yksinäiseltä, hän pani pienen lampun jokaisen makuupaikan viereen.

Muumipeikko ja Niiskuneiti käpertyivät nukkumaan jasmiinipensaiden alle. Mutta he eivät saaneet unta.

Se ei ollut mikään tavallinen yö, se oli epämiellyttävällä tavalla hiljainen.

– Minulla on kauhean kuuma, sanoi Niiskuneiti valittavalla äänellä. – Minä vain kieriskelen ympäri, ympäri ja lakana on kiusallinen, ja kohta minä alan ajatella surullisia asioita!

– Sama täällä, sanoi Muumipeikko.

Hän nousi istumaan ja katseli puutarhaan. Toiset tuntuivat nukkuvan, ja lamput paloivat rauhallisesti vuoteiden vieressä.

Äkkiä jasmiinipensaat tärähtivät kiivaasti.

– Näitkö? kysyi Niiskuneiti.

– Nyt ne ovat jälleen hiljaa, sanoi Muumipeikko.

Samassa lamppu kaatui nurmelle.

Kukat vavahtivat, ja pieni halkeama ryömi hitaasti maata pitkin. Se ryömi ja ryömi ja katosi lopulta patjan alle. Sitten se leveni. Siihen alkoi valua multaa ja hiekkaa, ja kuinka olla-kaan Muumipeikon hammasharja luiskahti suoraan maan pimeyteen.

– Se oli aivan uusi! puuskahti Muumipeikko. – Näetkö sinä sitä?

Muumipeikko pisti kuononsa ragoon ja kurkisti.

Ja samassa maa sulkeutui hieman keikahtaen.

– Se oli aivan uusi, toisti Muumipeikko hölmistyneenä.
– Sininen.

– Mutta ajattele, jos häntäsi olisi jäänyt kiinni! lohdutti

Niiskuneiti. – Silloin olisit saanut istua tässä koko ikäsi!

Muumipeikko nousi kiireesti pystyyn.

– Tule, hän sanoi. – Nukutaan kuistilla.

Muumipappa seisoj talon edessä ja nuuhki ilmaa.

Puutarhasta kuului rauhatonta rapinaa, lintuparvet nousivat ilmaan, pienet jalat kiiruhtivat pakoon ruohikossa.

Pikku Myy pisti päänsä esiin portaiden vieressä kasvavasta auringonkukasta ja huusi riemuissaan: – Nyt se ryske alkaa!

Äkkiä maa järähti heikosti heidän jalkojensa alla. He kuulivat kattiloiden putoilevan keittiössä.

– Ruvetaanko syömään? huusi Muumimamma unenpöperössä. – Mikä se oli?

– Ei mikään, rakkaani, vastasi Muumipappa. – Tulta syöksevä vuori vain liikahtelee. (Voi sentään, miten komeita kirjepainoja laavasta voisi saada...)

Nyt Mymmelin tytärkin oli herännyt. Kaikki seisoivat kuistin kaiteen vieressä ja katselivat.

– Missä se vuori oikein on? kysyi Muumipeikko.

– Eräässä pienessä saarella, sanoi isä. – Pienessä mustassa saarella, jossa ei kasva mitään.

– Eikö se sinusta tunnu hiukka-hiukkasen vaaralliselta? kuiskasi Muumipeikko ja pisti tassunsa isän kypälään.

– Totta kai, Muumipappa vastasi ystävällisesti. – Kyllä se on vähän vaarallinen.

Muumipeikko nyökkäsi ihastuneena. Silloin he kuulivat kovaa jyminää.

Se kantautui meren suunnalta; ensin se oli vaimeaa, mutta sitten alkoi jylistä yhä kumeammin.

Valoisassa kesäyössä he näkivät jonkin valtavan suuren kohoavan yli puiden latvojen, jonkin joka vain kasvoi ja kasvoi ja jossa oli ylinnä valkoinen sähisevä reunus.

– Eiköhän mennä nyt salonkiin, sanoi Muumipeikon äiti.

He olivat tuskin saaneet häntänsä yli kynnyksen, kun hyökyaalto vyöryi läpi Muumilaakson ja hukutti kaiken

pilkkopimeään. Talo keinui hiukan, mutta pysyi pystyssä, sillä se oli mainio talo. Huonekalut alkoivat hiljakseen ajelehtia ympäri salonkia. Silloin perhe meni yläkertaan ja istuutui odottamaan että myrsky menisi ohitse.

– Tällaista ilmaa ei ole ollut sitten minun nuoruuteni päivien, sanoi Muumipappa virkistyneenä ja sytytti kynttilän.

Yö oli levottomuutta täynnä, ulkoa kuului rytinää ja kitiinää, ja raskaat laineet jysähtelivät ikkunaluukkuja vasten.

Muumipeikon äiti istui poissaolevan näköisenä kiikkutuolissa ja alkoi keinutella edestakaisin.

– Onko tämä maailmanloppu? kysyi pikku Myy uteliaana.

– Vähintään, sanoi Mymmelin tytär. – Yritä tulla kiltiksi jos ehdit, sillä nyt me kaikki menemme pian taivaaseen.

– Taivaaseen? toisti pikku Myy. – Täytyykö meidän mennä taivaaseen? Ja kuinka sieltä tullaan pois?

Jokin raskas esine törmäsi päin taloa, ja kynttilä alkoi lepattaa.

– Äiti, kuiskasi Muumipeikko.

– Niin, kultaseni, Muumimamma vastasi.

– Minä unohdin kaarnalaivan suureen lätäkköön.

– Kyllä se on siellä huomenna, sanoi Muumimamma.

Äkkiä hän lopetti keinumisen ja puuskahti:

– Kuinka minä saatoin!

– Mitä sitten? kysyi Niiskuneiti säpsähtäen.

– Jolla, sanoi Muumipeikon äiti. – Minä unohdin jollan. Minä kyllä tunsin, että olin unohtanut jotakin tärkeää.

– Nyt se on jo savupellissä saakka, julisti Muumipappa. Hän kävi yhtä mittaamassa alhaalla salongissa mittaamassa veden korkeutta. He katsoivat salongin portaisiin päin ja ajattelivat kaikkea mikä ei saisi kastua.

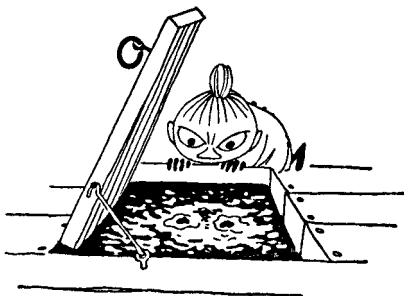
– Ottiko joku riippumaton sisään? kysyi Muumipappa äkkiä.

Kukaan ei ollut muistanut riippumattoa.

– Sepä hyvä, sanoi Muumipappa. – Se olikin niin kauhean värinen.

Seinien ympärillä kohiseva vesi teki heidät unisiksi, ja toinen toisensa jälkeen he käpertyivät lattialle ja nukahtivat. Mutta ennen kuin Muumipappa sammutti kynttilän, hän pani herätyskellon soimaan seitsemältä.

Hän oli näet hirveän utelias näkemään mitä ulkona oli tapahtunut.

MUUMIT TEATTERIMAAILMASSA

Muumiperhe pakenee Muumilaakson tulvaa ensin talonsa yläkertaan, sitten katolle ja lopulta ohi ajelehtivaan omituiseen rakennelmaan. Uudessa kodissa tapahtuu outoja asioita. Mutta ”miksi kaiken oikeastaan pitäisi olla juuri niin kuin on tottunut”, Muumimamma tuumii. Muumipeikko ja Niiskuneiti viettävät juhannuksensa vankilassa, vaikka sinne kuuluisi Nuuskamuikkunen – ainakin jos hemulipoliisi saisi päättää. Juonenkäännteet huipentuvat Muumipapan kirjoittaman näytelmän ensi-illassa.

www.wsoy.fi • T84.31

Kannen kuva: Tove Jansson

Kansi: Markko Taina

ISBN 978-951-0-40571-0

